

1908 İstanbul'unda Bir Cinayet Vakası*

Mehmet Salih Erkek**

Araştırma Makalesi

** Sorumlu Yazar,
Doç. Dr., Uşak Üniversitesi,
İnsan ve Toplum Bilimleri
Fakültesi, Tarih Bölümü,
Uşak/TÜRKİYE
salih.erkek@usak.edu.tr
ORCID: 0000-0003-1508-1803

Geliş: 09 Ocak 2024
Kabul: 04 Nisan 2024
Yayın: 10 Mayıs 2024

Bu çalışma ön inceleme sürecinde
ve yayımlanmadan önce
iThenticate ile taranmıştır.

ÖZ

II. Meşrutiyetin ilanından yaklaşık iki buçuk ay sonra İstanbul'da bir bavul içerisinde Nahiye Eski Müdürlerinden Bağdatlı Ahmed Hamdi Efendi'nin cesedi parçalara ayrılmış bir şekilde bulunmuştur. Vezirhanı'nda bir odada beraber kaldıkları Medineli Taha isminde bir kişi tarafından öldürülen Ahmed Hamdi Bey'e ait ceset Taha ve arkadaşı Mehmed tarafından parçalanmış ve ceset bir bavula koyularak Vezirhanı'ndan çıkartılmıştır. Yakalanmamak ve dikkat çekmemek için İhsan adlı meczup bir çocuğa taşıttırılan bavul polis müdürlerinden Fuat Bey'in dikkatini çekmiş, bavulda çalıntı eşya olduğunu düşünen Fuat Bey bavulu incelemiş, bavulun içerisinden kasıklarından altı olmayan bir ceset çıkmıştır. Önce suçlulardan Mehmed, ardından da Taha yakalanmış, bunun üzerine soruşturma derinleştirilmiş, cinayet mahallinde arama yapılmış, yürütülen tahkikat ve yargılama sonucunda suçluların idam edilmelerine karar verilmiştir. Bu makalede İstanbul'da hunharca işlenen bu cinayet dönemin gazeteleri ve Osmanlı arşivindeki belgeler kullanılarak incelenecek, olayın nedeni, gelişimi, tahkikat süreci ve cezası bağlamında masaya yatırılmış ve olay Osmanlı suç tarihi açısından değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: II. Meşrutiyet, İstanbul, Suç, Cinayet, İdam

A Case of Murder in 1908 İstanbul

Research Article

** Responsible Author,
Assoc Prof. Dr., Uşak University,
Faculty of Humanities and Social
Sciences, Department of History,
Uşak, TURKIYE
salih.erkek@usak.edu.tr
ORCID: 0000-0003-1508-1803

Received: 09 January 2024
Accepted: 04 April 2024
Published: 10 May 2024

This paper was checked for
plagiarism using iThenticate
during the preview process and
before publication.

Copyright

This work is licensed under
Creative Commons Attribution
4.0 (CC BY-NC 4.0)
International License

ABSTRACT

Approximately two and a half months after the proclamation of the Constitutional Monarchy II, the body of Ahmed Hamdi Efendi of Baghdad, a former Director of the Nahiye, was found in a suitcase in İstanbul, dismembered. The body of Mr. Ahmed Hamdi, who had been murdered by a man named Taha from Medina, with whom he had stayed in a room in Vezirhanı, was dismembered by Taha and his friend Mehmed, and the body was put in a suitcase and taken out of Vezirhanı. The suitcase, which was made to be carried by a crayz boy named İhsan in order not to be caught and not to attract attention, attracted the attention of Fuat Bey, one of the police directors. Fuat Bey, who thought that the suitcase contained stolen goods, examined the suitcase, and found a corpse with nothing below the groin. Firstly, Mehmed and then Taha were arrested, the investigation was deepened, the scene of the murder was searched, and as a result of the investigation and trial, it was decided that the criminals would be executed. In this article, this brutal murder committed in İstanbul will be analyzed by using the newspapers and the documents in the Ottoman archive, the cause, development, investigation process and punishment of the incident will be discussed in the context of the incident and the incident will be evaluated in terms of Ottoman crime history.

Keywords: Second Constitutional Monarchy, İstanbul, Crime, Murder, Execution

Funding: The author has reported that this study received no financial support.

Conflicts of interest: The author declares that there are no potential conflicts of interest.

Peer Review: External, double-blind

Finansman: Herhangi fon veya maddi destek kullanılmamıştır.

Çıkar Çatışması: Herhangi bir çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

Hakem Değerlendirmesi: Bağımsız, çift-kör hakemlik.

*Bilgi:

Bu makale 3-5 Mayıs 2019'da düzenlenen VII. Osmanlı İstanbul'u Sempozyumunda sunulan bildirinin genişletilmiş ve gözden geçirilmiş halidir.

*Acknowledgment:

This article is an expanded and revised version of the paper presented at the VII. Symposium on Ottoman İstanbul held on 3-5 May 2019.

Atıf - Cite: Erkek, M. S. 1908 İstanbul'unda Bir Cinayet Vakası. *History Studies* 16, no. 2 (2024): 245-259.

Giriş

Küreselleşen dünyada birçok kavramın ve yaklaşımın yeniden gözden geçirildiği muhakkaktır. Özellikle son on yıllarda bilimlerin tasnifi, içeriği ve bu bilimlerden beklentiler toplumların isteklerine ve beklentilerine göre düzenlenmiştir. Bilimlerin salt bilim için mi yoksa toplum için mi yapıldığı sorunsalı gündemi daha fazla meşgul etmeye başlamış ve yeni kuşakların ve gelişen teknolojinin etkisiyle kazanan ikinci seçenek olmuştur. Bu durum beraberinde bilimlerin ve bu bilim dallarında ürün veren bilim insanlarının çalışma konularında, bu konuları ele alış biçimlerinde ve ürünlerini sundukları mecralarda köklü değişimler yaşanmasını getirmiştir. Aslına bakılırsa tarih bilimi özelinde 1929 yılında Annales tarihçilerinin başlattıkları ve giderek artan bir şekilde devam ederek günümüze kadar uzanan siyaset ve devlet odaklı tarihyazımının terk edilerek yerine sosyal ve ekonomik konuları ikame eden anlayışta da bir takım değişiklikler olmuş tarihçiler daha mikro ölçekli olaylarla ilgilenmeye başlamışlardır. 1960'lardan sonra tarihsel süreç içerisinde var olmuş olan küçük insanların ve onların hikâyelerinin de değer kazanmaya başladığı görülmekteydi ki tarihin artık sıradan insanların yaşadığı şekilde gündelik yaşama dönmesi hızlanmıştı. Fernand Braudel'in gündelik yaşam tarihi olarak 1960'larda Gündelik Yaşamın Yapıları başlığı altında sunduğu bu bakış açısı tarihçiliğe yeni bir soluk getirmekteydi. 1960'lardan önce Almanya'da bile gündelik yaşamı konu edinen çalışmalara çok az rastlanılması şaşırtıcı değildir ve ancak bu tarihlerden sonra elit tabaka içerisinde olmayan kesimden insanlar da tarihçilerin ufkuna girmiştir.¹ Almanya'da 1980'lerde kesin kavramsal ve analitik kuramları öngören sosyal bilimlerden yana olanlar ile gündelik yaşam tarihini önceleyenler arasında hararetli tartışmalar baş göstermiştir.²

Birey odaklı tarihçiliğin önemli temsilcilerinden olan Alman tarihçi Hans Medick, mikro tarihe atıfta bulunarak "küçük güzeldir" anlayışının asla büyük bağlamdan kopartılmış ve anekdotlarla dolu bir tarih olmayacağını iddia ederken mikro tarihin İtalyan temsilcilerinin kastettikleriyle benzer noktalarda birleşiyordu. 2000'li yıllardan itibaren iktidarların hâkim bakış açısıyla kaleme aldıkları belgeye dayalı tarihçilik yerini yavaş yavaş sözlü ve yerel tarihe bırakmış ve çok belge kullanmak yerine olaya odaklı, toplumsal etkiye endeksli bir tarihçilik popüler olmağa başlamıştır.

Bu makalenin inceleme konusu olan ve İstanbul'da gerçekleşmiş olan cinayet vakası da sıradan insanların hikâyesi olması dolayısıyla bir mikro tarih çalışması olarak kabul edilebilir. Olayın tarafları, gerçekleşmesi, aydınlatılması, gerçekleştiği zaman ve mekân açısından değerlendirildiğinde İmparatorluk başkentinin sancılı günler geçirdiği bir dönemde bu cinayetin toplumsal etkisi ve algılanışının farklı reaksiyonlara sebep olduğu görülmektedir.

II. Meşrutiyet'in İlanından Sonra İstanbul'da Asayiş ve Suç

İnsan ve toplum davranışlarının savaşlar, isyanlar, kıtlıklar, salgınlar, doğal afetler, devrimler ve benzeri olağanüstü dönemlerde nasıl şekillendiği sosyologların olduğu kadar tarihçilerin de üzerinde durdukları konulardandır. Bu türden sarsıcı etki oluşturan dönemlerde insanların çok farklı davranışlar sergiledikleri aşikardır. Bu olağanüstü dönemlerde devlet otoritesinin kaybolduğu veya azaldığı, insanların sosyolojik, ekonomik ve psikolojik olarak etkilendiği ve çaresiz kaldığı zamanlarda asayişin bozulduğu ve suç oranlarında artışlar yaşandığı müşahade edilmektedir. Felson ve Clarke'nin suç üzerine çalışırken ortaya attıkları "fırsat hırsız doğurur" tezi buhran ve kaos zamanlarında sadece hırsızlık özelinde değil tüm suç çeşitlerinde yükselme trendinin izlenmesini olanaklı kılar.³

23-31 Ağustos 2005 tarihleri arasında Amerika Birleşik Devletleri'nin Güney Kıyılarını vuran ve 1392 kişinin hayatını kaybettiği Katrina Kasırgası sonrasında yaşanan suçları konu edinen bir araştırma afet sonrasında tahliye edilenlerin yeni yerleştikleri yerlerde suç çeşitlerinden cinayet ve taksirle adam öldürmede %13, soygun olaylarında %3 ve motorlu araç hırsızlığında %4,1 artış görüldüğü, yine tahliye edilenlerin yerleştirildiği Houston'da cinayet oranlarında %27, saldırı vakalarında %28, yasadışı silah bulundurma %32 ve kundaklama vakalarında %41 oranında artış yaşandığı sonucunu ortaya

¹ Suraiya Faroqhi, *Osmanlı Kültürü ve Gündelik Yaşam*, (İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2005) 4.

² Georg G. Iggers, *Yirminci Yüzyılda Tarihyazımı*, Çeviren Gül Çağalı Güven, (İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2000) 106.

³ Marcus Felson & Ronald V. Clarke, "Opportunity Makes the Thief. Practical theory for crime prevention", *Policing and Reducing Crime Unit*, Police Research Series, IV, (1998).

koymuştur.⁴ Ülkemizde yaşanan 17 Ağustos 1999 Marmara, 23 Ekim 2011 Van ve 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depremlerinden sonra gerçekleşen hırsızlık ve yağma olayları yazılı ve görsel basında uzun süre yer almıştır. Doğal afetlerde olduğu gibi devrimler döneminde oluşan boşlukta da asayiş sorunlarının yaşandığı görülmektedir. Şubat 1917'de Rusya'da gerçekleşen devrimden sonra devletin içerisine düştüğü kaos ortamında suç oranlarında görülen artış bu duruma örnek olacak niteliktedir. Nisan-Ekim 1917 arasında Petrograd'da 6242 hırsızlık olayı yaşanırken, Mart-Ekim 1917 periyodunda 164 soygun, 163 cinayet gerçekleşmiş ve yapılan çalışmalar bu olayların devrim öncesindeki dönemden çok daha fazla olduğunu ortaya koyulmuştur.⁵

Peki II. Meşrutiyet'in ilanı İstanbul asayişini ne yönde etkiledi? Elbette ki 1908 İnkılabı devlet ve toplum açısından bir geçiş dönemi olduğu için özellikle imparatorluğun başkenti ve en kozmopolit kenti olan İstanbul'da bir takım asayiş problemleri doğurmuştur. *Tanin* başyazarı olan Hüseyin Cahit Bey, Meşrutiyetin getirdiği sevinç ve umut ortamında ortaya çıkan boşluk nedeniyle hükümetin ve zabtîyenin nasıl etkisiz kaldığından anılarında bahsetmektedir.⁶ Hükümetin ve polisin etkisiz kalmasındaki etkenlerden birisi de İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin desteği ve teşviğiyle çıkartılan "aff-ı umumi" idi. Hamidiye Rejimine karşı girişilen hareket başarıya kavuşur kavuşmaz İttihat ve Terakki siyasi suçluların affedildiğini ilan etmişti. II. Abdülhamid döneminde çoğu İttihatçı olma suçlamasıyla çeşitli hapisanelerde bulunan siyasi suçluların affedilmesi üzerine toplumsal baskılar artmış ve affın kapsamının genişletilmesi gündeme gelmiştir. İttihat ve Terakki ileri gelenleri yeni dönemin bir lütfu olarak ve belki de halkın desteğini ve sempatisini kazanmak için 28 Temmuz 1908'de adi suçları da kapsayan bir genel af ilan edilmesini sağlamıştır.⁷ Kiş'in II. Meşrutiyetin üç ay öncesi ile üç ay sonrasını kapsayan altı aylık sürede İstanbul gazetelerine yansıyan adi suçlar üzerine yaptığı çalışmasında Aff-ı Umuminin ilanından sonra adi suçlarda beklendiği üzere bir artış olmadığını ortaya koymasına oldukça ilginçtir. Kiş, Meşrutiyetin ilanından sonra yaşanan asayiş probleminin af ilanı ile bağlantılı olmadığını bunun dönemin genel bir özelliği olduğu sonucuna ulaşmıştır.⁸ Bununla birlikte Temmuz 1908'i izleyen aylarda başkentin havasına işlemiş olan kargaşa, takip eden aylarda da devam etmiş ve oluşan boşluktan yararlanmak isteyen kişilerin harekete geçmelerini sağlamıştır. Örneğin şehrin henüz meşrutiyete geçiş rehabetini üstünden atamadığı ve kargaşanın devam ettiği 17 Ağustos 1908'de Şişli-Beşiktaş arasında Alman tüccar Rosban'ın eşi ve baldızına Yıldız Sarayı Muhafız Kıtası Ertuğrul Alayına mensup askerlerce tecavüz edilmesi şehirde oldukça ses getirmiş bir olaydır.⁹ Güpegündüz hem de devlete bağlı askerler tarafından bir yabancıya karşı girişilen bu hareket Almanya ile diplomatik bir kriz çıkartmaya adaydı. Alman Sefaretinin devreye girmesi ile failerin kısa sürede yakalanıp yargılanmaları olayın daha fazla büyümesini engellemiştir ama olay İstanbul'daki asayiş zafiyetini göstermesi açısından oldukça önemlidir.

İstanbul 1908 yılının Ekim ayına çok büyük krizlerle girdi. Yaşanan bu krizler şehrin asayişini de olumsuz yönde etkiledi. 5 Ekim'de Bulgaristan'ın bağımsızlığını ilan etmesi ve Avusturya'nın Bosna'yı ilhak kararından iki gün sonra 7 Ekim akşamı birisi Avrupa yakasında diğeri Anadolu yakasında olmak üzere Meşrutiyet aleyhtarı iki olay meydana geldi. Osmanlı toplumunun kendine has bir davranış modeli içerisine girdiği Ramazan ayı 1908'in 27 Eylül'ün de başlamıştı. Bu uhrevi havanın oluşturduğu ruh haliyle 7 Ekim Çarşamba akşamı Fatih Sementindeki Halıcılar Camii'nin imamı Kör Ali Fatih Camiinde vaaz vermiş ve vaazında meşrutî sisteme ve anayasaya düşmanca ifadeler kullanmıştır. İnsanları etrafına toplayan Kör Ali sarık yapmaları için yanındakilere kumaş dağıtmış ve yeşil bayrağı dalgalandırarak "Allah'ını seven arkamızdan gelsin" diyerek etrafında toplananlarla birlikte önce Beyazıt'a, ardından Karaköy Köprüsünü geçerek Haliç'e varmıştır. Yıldız Sarayı'na doğru hareket eden grup Padişah'ı

⁴ Andrew Hussey&A. Nikolsko-Rzhevskyy&I. Sofia Pacurar, "Crime Spillovers and Hurricane Katrina", 2011, 1-44. https://www.researchgate.net/publication/229048183_Crime_Spillovers_and_Hurricane_Katrina, son güncelleme 2 Ocak 2024.

⁵ Tsuyashi Hasegava, *Crime and Punishment in The Russian Revolution*, (Harvard: The Belknap Press, 2017) 47, 50-51.

⁶ Hüseyin Cahit Yalçın, *Siyasal Anılar*, (İstanbul: Türkiye İşbankası Kültür Yayınları, 2000) 52.

⁷ Taner Aslan, "II. Meşrutiyet Dönemi Genel Af Uygulamaları", *Gazi Akademik Bakış* 3, no. 5 (2009): 42.

⁸ Gonca Kiş, "1908 Aff-ı Umuminin İstanbul Asayişine Etkileri (İstanbul Gazetelerine Göre)", (yüksek lisans tezi, Uşak Üniversitesi, 2014) 164.

⁹ Necmettin Alkan, "1908 İhtilali İstanbul'unda Bir Asayiş Olayı: Alman Tüccar ve Ailesinin Başına Gelenler", *Osmanlı'dan Günümüze Eşkivalık ve Terör*, Editör Osman Köse, (Samsun: Samsun İlkadım Belediyesi Kültür Müdürlüğü Yayınları, 2009) 221-224.

görmek istemiştir.¹⁰ Olayın şahitlerinden olan Mabeyn Başkatibi Ali Cevat Bey bundan sonraki yaşananları; *"Eylülün yirmi dördünde (Ekim 1908 çarşamba) ve Ramazan-ı Şerifin on birine müsadif olan çarşamba günü saat on raddelerinde Efendimiz beni çağırarak 'Birçok Fatih hocaları Saray-ı Hümayun pişgâhına gelmişler. Mutlak beni görmek istiyorlarmış. Başmabeyinci Nuri Paşa geldi, söyledi, bir kere de sen gör' buyurdular. Sarayın kapısı önüne çıktım; arakiyyenin üstüne bir sarık sarmış, göğsü bağı açık pejmürde kıyafetli, şaşı gözli, meczub tavırlı bir adamın koltuğuna iki kişi girmiş ve etrafına da ellerinde bayraklar kırk elli kadar adam toplanmış, seyirci olarak bir çok halkın da bunlara takılarak gelmiş olduğunu gördüm. Bertakrib bunların yanlarına sokuldum. Yakından tetkik ettim. Hoca Ali Efendi namında olan bu adam, 'Meyhaneler kapanmalı, resim çıkarmak men' olunmalı, İslam kadınları sokaklara çıkamamalı' diyor idi. Ali Efendinin koltuğunda bulunan genç bir adama hoca efendinin ne istediğini sordum. 'Kanun-i Esasi-yi istemiyoruz' dedi. Hemen avdet ederek. 'Efendimiz pek çok kalabalık varsa da bunlar ulemadan ve talebeden olmayıp sokaklarda bulunan işsiz güçsüz bir takım adamlardır.'" şeklinde anlatmaktadır.¹¹ Göstericilerin "meclis-i istemeyiz, çoban isteriz" sözlerine karşılık Padişahın pencereden göstericilere teskin edici sözler söylemesi üzerine sarayın önünden ayrılan göstericiler hınçlarını alamamışlar ve Şeyhülislamın arabasının camlarını kırmış¹² ve yolda karşılaştıkları Kamil Paşa aleyhine de gösteride bulunmuşlardır.¹³ Kör Ali bir gün sonra polis tarafından tutuklanmış ve önce Manastır ardından da Gevgili'ye sürgün edilmiştir.¹⁴*

Aynı gün Üsküdar'da Yeni Cami imam vekili Abdülkadir teravih namazından sonra verdiği vaazda yeni düzende bidatların arttığını ve inançlarda zayıflama olduğunu ileri sürerek cemaati kendisini izleyeceklerine yemin ettirip peşine takarak karagöz ve tiyatro salonlarını basmış, perde ve sahneleri tahrip etmişti. Polis olayı bastırarak Abdülkadir ile dört arkadaşını tutuklamıştır.¹⁵ Sanki aynı anda Meşrutiyete muhalif olan kesimlere harekete geçirmek için gizli bir el düğümüne basmış gibi şehrin farklı bölgelerinde de benzer tepkiler yükselmeye başlamıştır. Ayasofya Meydanına Şeyhülislamla alay eden, dine aykırı görüşlerin temsilcisi olan Şeyhülislamı öldürmeye çağıran pankartlar asılmıştı.¹⁶ Aynı günlerde Müslüman kadınlara yeni rejimden aldıkları güçle tesettüre riayet etmedikleri ve sokaklarda dolaştıkları için saldırılar gerçekleştirildi.¹⁷ Bu olaylar İstanbul'da asayiş noktasındaki zaafiyetin en güzel örnekleri olarak gösterilebilir. İnsanlarda otoritenin azaldığı veya kaybolduğu anlarda ortaya çıkan kural tanımama ve suç işleme isteği, fırsat oluştuğunda harekete geçmekte daha cesur davranmalarına neden olmuştur. Ancak şehrin genel havası Kör Ali ve Karagöz Olayları ile daha gergin bir hale bürünmüştür denilebilir.

1908 İstanbul'unda Bir Cinayet Vakası

II. Meşrutiyet'i takip eden ilk aylarda İstanbul'da gerçekleşen asayiş olayları Meşrutiyet öncesi üç aylık dönemle kıyaslandığında her ne kadar adı suçlarda belirgin bir artış oluşturmamış olsa da sosyal yapıyı tedirgin edecek boyuta ulaşmıştı. Abdülhamid döneminde oluşturulmuş olan asayiş düzeninin yeni rejimle birlikte değiştirilmiş/bozulmuş olmasının bu durumun oluşmasında etkisi olduğunu söylemek hata olmaz. Hamidiye rejiminin elindeki en önemli güçlerden birisi olan hafiyeye teşkilatı -ki İttihatçılar bu teşkilatı hürriyetin önünde en büyük engel olarak görüyorlardı- meşrutiyetin ilk günlerinde kaldırılmış ve Abdülhamid'in toplumu denetleme mekanizması bir şekilde zayıflatılmıştı. Üstüne üstlük bir de Aff-ı Umumi ile adı suç işlemiş suçluların da salıverilmesi İstanbul'u ciddi bir asayiş problemiyle karşı karşıya bırakmıştı. Abdülhamid'in saltanatı boyunca polis daha çok siyasi

¹⁰ François Georgeon, "1908 Jöntürk Devrimi Sonrasında İstanbul'da Ortaya Çıkan Birkaç Vaka Üzerine", *Osmanlı'da Asayiş, Suç ve Ceza 18.-20. Yüzyıllar*, (Der. Noémi Lévy-Alexandre Toumarkine), (İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2008), 147; Doğan Duman, "31 Mart Vak'ası'nın İki Öncü Habercisi: Kör Ali ve Beşiktaş Olayları", *The Journal of Academic Social Science Studies*, 42, (Winter 2016), 104; Feroz Ahmad, *İttihat ve Terakki 1908-1914*, (İstanbul: Kaynak Yayınları, 2004), 43.

¹¹ Ali Cevat Bey'in Fezlekesi, *İkinci Meşrutiyetin İlanı ve Otuzbir Mart Hâdisesi*, (Haz. Faik Reşit Unat), (Ankara: TTK Yayınları, 1960) 15-16.

¹² Ali Fuat Türkogeldi, *Görüp İşittiklerim*, (Ankara: TTK Yayınları, 1949) 13.

¹³ Georgeon, "1908 Jöntürk Devrimi Sonrasında", 147.

¹⁴ Duman, "31 Mart Vak'ası'nın İki Öncü Habercisi", 105-106.

¹⁵ Sina Akşin, *Jön Türkler ve İttihat Terakki*, (İstanbul: Gerçek Yayınları, 1980) 92; Georgeon, "1908 Jöntürk Devrimi Sonrasında", 148.

¹⁶ Ahmad, *İttihat ve Terakki*, 44.

¹⁷ Şehmus Güzel, "Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Toplumsal Değişim ve Kadın", *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi*, C. 3, (İstanbul: İletişim Yayınları, 1985) 860.

suçluları ve elit kesimi kontrol ettiği için¹⁸sokaklarda suç işleyen ve düzeni bozanlara karşı nasıl yaklaşacağını çok da bilmemektedir. Aff-ı Umumiye izleyen üç aylık sürede İstanbul'un en yüksek tirajlı gazeteleri olan *Tanin*, *İkdam* ve *Sabah'a* 44 hırsızlık, 28 yaralama, 24 kundaklama, 23 cinayet, 15 yankesicilik ve 2 dolandırıcılık olayı yansımıştır.¹⁹

Gazetelere yansıyan bu 23 cinayet vakası içerisinde birisi olayın meydana geldiği zaman, cesedin ortadan kaldırılma yöntemi ve cinayetin ortaya çıkma şekli gibi nedenlerle İstanbul halkı üzerinde daha büyük etkiler bırakmıştır. 1908 senesinde Ramazan ayı 27 Eylül tarihinde başlamıştı. 11 Ekim Pazar Ramazan-ı Şerifin 15. günü akşamı İstanbul hunharca işlenmiş bir cinayet haberiyle sarsıldı. Şehir, Bulgaristan'ın bağımsızlığı, Avusturya'nın Bosna'yı ilhakı ve Girit'in Yunanistan'a bağlanmasının şokunu üzerinden daha atamadan Kör Ali ve Karagöz olaylarını yaşamış, grevler ve boykotaj ile sarsıldığı bir zamanda hem de dini ve insani hassasiyetlerin yüksek olduğu Ramazan ayında bu defa korkunç bir cinayet haberiyle karşı karşıya kalmıştır: 11 Ekim günü İstanbul Çemberlitaş'ta bavul içerisinde parçalanmış bir erkek cesedi bulunmuştur!

Müslümanlar için çok özel bir ay olan Ramazan'ın gelişi İstanbul için bambaşka anlamlar içermektedir. Toplumsal dayanışmanın en yoğun yaşandığı ayların başında gelen Ramazan ayında şehir her zaman olduğundan daha farklı bir manevi havanın etkisinde kalmaktadır. Elbette ki sadece dini vecibelerin yerine getirildiği bir ay olmaktan öte canlılığın ve eğlencenin de yoğun olarak yaşandığı bir zaman dilimini ihtiva etmektedir. Ramazan ayının başlamasından hemen önce başlayan telaş bayramı da içerisine alacak şekilde şehir için diğer aylarda görülmeyen bir canlılık demektir. Ramazanın kış ayları dışına tesadüf ettiği dönemlerde -özellikle de yaz aylarında- İstanbul halkı gündüz oruçlu iken ne kadar durgun ise iftar saatinden sonra o derece hareketli bir hale bürünmektedir. Açık hava eğlencelerinin günün ilk ışıklarına kadar sürdüğü şehirde toplumsal ve kültürel hayatın zenginleştiği bir dönem yaşanır.²⁰ İftardan sonra sokaklar, caddeler, meydanlar fenerli fenersiz halk ile dolmaya başlar. Yaz Ramazanlarında Fatih, Şehzadebaşı, Laleli, Beyazıt, Sultanahmet, Ayasofya, Mahmutpaşa, Eyüp, Sultan Selim Camii Meydanların ağaç altları hınca hınç insanlarla dolardı.²¹ Georgeon Ramazan ayında öncelikle şehrin çehresinin değiştiğinin ve diğer aylarda gece çökünce karanlığa bürünen kentin Ramazan gelince aydınlığa büründüğünü belirtmektedir. Yine Georgeon "İstanbul'un gerçek bir gece hayatına kavuştuğu yılın tek döneminin aslında Ramazan" olduğunun lokantaların, kahvelerin, bakkalların, berber dükkanlarının sabahın ilk saatlerine kadar açık kaldığını ve bu haliyle Ramazan'ın aydınlığın karanlıklar üstündeki zaferini gösterdiğini ifade eder.²²

Ramazan ayında İstanbul'da kahvehanelerin işlevine de bakmakta fayda var. Zira iftar saatinden sonra erkeklerin en uğrak yerleri nargile, kahve, çay içmek ve sohbet etmek için kullandıkları kahvehanelerdir. Pek çoğu ışıklandırılmış olan bu kahvehaneler cadde ve sokaklara doğru taşmış, gelip gidenin arkası kesilmeyen mekanlardır ve bir çoğu sabaha kadar açık kalmaktadır.²³ "Ramazanın hareketli mekanları yıllara göre değişir. Tanzimat Dönemi'nin başında, 1839'dan sonra gözde semt, Laleli-Aksaray arasında, iki yanında dükkanların ve kahvelerin sıralandığı Aksaray Caddesi'dir. Bu kahvelerin en ünlüleri taraçalarıyla, Koska ve Yeşil Tulumba kahveleridir." Fakat daha sonra Şehzadebaşı Direklerarası bölgesine yakın yerlerde bulunan kahvehaneler popüler olmuştur.²⁴

Çemberlitaş'ta bulunan kahvelerden birinde teravih namazından sonra polis arkadaşı Bahaddin Efendi ile -birçok İstanbullu erkeğin yaptığı üzere- oturmakta iken beş on adım ileride on beş, on altı yaşlarında bir çocuğun elinde taşıdığı bavulu ara sıra kaldırmayı denediğini gören Nuruosmaniye Polis Komiseri Mehmet Fuat Efendi çocuğun hal ve hareketlerinden şüphelenmiş ve bavulun içerisinde çalıntı eşya olabileceğini düşünerek çocuğun yanına doğru ilerlemiştir. Adının İhsan olduğunu öğrendiği çocuğa bavulun kimin olduğunu ve içerisinde ne bulunduğunu soran Mehmet Fuat Efendi'ye çocuk: "bavulun içerisinde ne olduğunu bilmediğini, bavulu kendisine bir Sudanlı'nın verdiğini ve kendisine burada beklemesini tembihlediğini" söylemiştir. Bir kibrit yardımıyla bavulu incelemeye başlayan Fuat

¹⁸ Ferdan Ergut, *Modern Devlet ve Polis*, (İstanbul: İletişim Yayınları, 2015) 143.

¹⁹ Kiş, *1908 Aff-ı Umumisinin*, 119-163.

²⁰ François Georgeon, "İmparatorluktan Cumhuriyete İstanbul'da Ramazan", *Osmanlı İmparatorluğu'nda Yaşamak* içinde, Derleyen François Georgeon&Paul Dumont, (İstanbul: İletişim Yayınları, 2018) 45.

²¹ Musahipzade Celal, *Eski İstanbul Yaşayışı*, (İstanbul: Türkiye Yayınevi, 1946) 94.

²² Georgeon, "İmparatorluktan Cumhuriyete İstanbul'da Ramazan", 45-47.

²³ Necmettin Alkan, "Avrupalılara Göre 19. Yüzyılın İlk Yarısında Ramazan ve İstanbul'da Ramazan Günleri", *Uluslararası Osmanlı Medeniyetinde Şehir Sempozyumu Bildirileri* içinde, (Ankara: Çorum Belediyesi Kültür Yayınları, 2012) 233.

²⁴ Georgeon, "İmparatorluktan Cumhuriyete İstanbul'da Ramazan", 97-98.

Efendi bavulun alt kısmında kan lekeleri görünce İhsan'a "yerinden kıpırdamamasını" söylemiş ve Bahattin Efendi'yi karakola göndererek takviye getirmesini istemiş; bu arada kendisi de oturduğu kahvehaneye geri dönerek İhsan'ın bahsettiği kişiyi beklemeye ve etrafı kolaçan etmeye başlamıştır. Beş dakika sonra uzun boylu bir kişi gelerek komiser efendinin yanı başına oturmuş ve bir kahve içtikten ve etrafına bakındıktan sonra kalkıp orada duran arabacıardan biriyle pazarlık etmiş ve bavulu kucaklayarak arabaya doğru götürmekte iken Bahaddin Efendinin karakoldan getirdiği polis ve jandarma efradı tarafından yakalanmıştır.²⁵ Mehmet Fuat ve Bahaddin Efendiler tarafından yakalanan ve karakola götürülen Medineli Mehmet ile İhsan'ın yanlarında bulunan bavul açıldığında içerisinde yarı belinden aşağısı olmayan bir erkek cesedi çıkmıştır²⁶ve cesedin Vezirhanın'da* bir numaralı odada kalan Bağdat'ın Hindiye Nahiyesi müdür-i mazullerinden Bağdatlı Ahmet Hamdi Efendi olduğu anlaşılmıştır.²⁷ *İkdam*'ın verdiği bilgiye göre bavul açıldığında maktûlün kafasının ağır surette yaralı olduğu ve hala kafasından kan damlamakta olduğu görülmüştür.²⁸

Medineli Mehmet ilk ifadesinde "Ben Hasanpaşa Karakolhanesi karşısında bir odada sakınım, Medineliyim, İsmim Mehmet'tir. Bavulu Vezirhanında bir numaralı odada sakın talebeden Medineli Taha verdi. Maktûlün kim olduğunu bilmem ve bu cinayetten de malumatım yoktur"²⁹diyerek cinayete bir bağının olmadığını iddia etmiştir. Onun ifadesine binaen Vezirhanında bulunan bir numaralı odaya gidildiğinde odanın kapı tarafında kan lekeleri olduğu görülmüş, katillerin Ahmet Hamdi Efendi'yi karyolada katl ettikleri, odanın içi kan lekesi olduğu için de süngerle kanları temizleyip bazı yerleri bıçak ile kazıdıkları görülmüştür. Odada sadece bir seccade bulunmuştur.³⁰ *İkdam* odanın görüntüsü hakkında *Sabah* gazetesinden daha ayrıntılı bilgiler vermektedir. "Maktûlün odasına gidildikte odanın sağ tarafında bir karyola ile karyolanın üzerinde yalnız bir seccade, bir yastık bulunduğu görülmüş idi. Karyolanın baş tarafında büyücek bir kan lekesi var idi. Kan karyolanın altına dahi aktığından caniler bunu bıçakla kazmışlar ve süngerlerle yıkamışlardır. Süngerle kanlı suyu havi iki kova kapının arkasında bulunmuş ve kovaların bulunduğu noktada dahi maktûlün ayaklarının kesildiği anlaşılmıştır."³¹

Medineli Mehmet'in verdiği bu bilgilerden sonra polis memurları Taha'yı yakalamak için Vezirhanı'ndaki bir numaralı odaya gitmişler ancak Taha'yı odada bulamamışlardır. Polis Hüseyin ve Osman Nuri Efendiler Taha'yı yakalamak için görevlendirilmişler ve yapılan tahkikat sonucunda Taha Osmaniye Kiraathanesi'nde tavla oynamakta iken tutuklanarak karakola getirilmiş ve sorguya alınmıştır. Taha sorgusunda "maktûlün Bağdatlı ve Hindiye Nahiyesi müdür-i sabıki Hamdi Efendi

²⁵"Cinayet Tahkikatından", *İkdam*, (29 Eylül 1324), 4.

²⁶*Sabah* cesetle ilgili ilk bilgiyi verirken bavulun içerisinde "müteaddit aksama ayrılmış bir ceset bulunmuştur" ifadelerini kullanırken, "Hün-rîzâne Bir Cinayet", *Sabah*, (28 Eylül 1324), 4.; *İkdam* haberinde "yarı belinden aşağısı kesilmiş insan naaşı" demektedir. "Cinayet", *İkdam*, (28 Eylül 1324), 4. *İkdam* bir gün sonraki haberinin üst satırlarında "dün yazdığımız üzere bavulun içerisinde yarı belinden aşağısı kesilmiş insan naaşı çıkmıştır" derken alt satırlarda "bavulun içerinden dizlerinden altı kesilmiş bir ceset çıkmıştır" diye yazmaktadır. "Cinayet Tahkikatından", *İkdam*, (29 Eylül 1324), 4. *Sabah* 29 Eylül 1324 tarihli nüshasında katilin "her iki bacıklarını kasıklarından kalçasına kadar kesmek suretiyle ikiye ayırmıştır. Evvela iki bacağı odadan gaip ettikten sonra yukarı tarafını dahi müteaddit aksama ayırmış ve sonra bir bavul içine koymuştur" şeklinde vermektedir. "Cinayet-i Fecii Tafsilatı", *Sabah*, (29 Eylül 1324), 4. Cesedin durumu hakkında tabip raporuna dayanarak en doğru bilgiyi arşiv belgesi vermektedir ki belgeye göre ceset dizlerinden kesilmiş bir halde bulunmuştur. *Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA), İrade, Adliye ve Mezahib (İ.AZN)*, 87/10, 10 Receb 1327 [3 Ağustos 1909].

²⁷Cinayetin gerçekleştiği Vezirhanı İstanbul'un Fatih İlçesinde Çemberlitaş semtinde bulunmaktadır. XVII. yüzyılın ikinci yarısında Sadrazam Fâzıl Ahmet Paşa tarafından inşa ettirilerek Köprülü Külliyesi'ne dahil edilmiştir. 220 odalı han olarak tanımlanan Vezirhan İstanbul'un büyük hanlarından. Pelin Gökçür-İclal Kaya Altay, "Tarihi Kentsel Peyzaj Yaklaşımı Çerçevesinde "Vezirhan"ın Korunma Sorunsalı", *Turkish Studies*, Volume 12/13 (2017), 286. Yapı taş ve tuğla malzeme ile inşa edilmiş, iki katlı ve iki avlulu olarak düzenlenmiş olup zaman içinde değişikliğe uğramıştır. Küçük olan ön avluda odalar yalnızca batı yönündeki cephede yer almıştır. Büyük olan iç avlu iki katlı ve revaklı olarak düzenlenmiştir. Ahmet Vefa Çobanoğlu, "Köprülü Külliyesi", TDV İslam Ansiklopedisi, C. XXVI, (Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2002), 256. Musahipzade Celal, çocukluğunda Ramazan aylarında Vezirhanı içerisinde orta oyunu oynandığını ve nüktedan, zerafetperver halkın orta oyunu izlemeyi tercih ettiğini belirtmektedir. Musahipzade Celal, *Eski İstanbul Yaşayışı*, 94-95.

²⁸*BOA*, *İ.AZN*, 87/10, 10 Receb 1327 [3 Ağustos 1909]; "Cinayet", *İkdam*, (28 Eylül 1324), 4. "Cinayet-i Fecii Tafsilatı", *Sabah*, (29 Eylül 1324), 4.

²⁹"Cinayet Tahkikatından", *İkdam*, (29 Eylül 1324), 4.

³⁰"Cinayet Tahkikatından", *İkdam*, (29 Eylül 1324), 4.

³¹"Cinayet Tahkikatından", *İkdam*, (29 Eylül 1324), 4.

olduğunu ve temmuzun ikisinde Dersaadete geldiğini, kendisinin odada refiki olduğunu ve fiil-i katlden malumatı olmadığını beyan etmiştir.”³²

Olayın gelişimi bu şekilde olmasına rağmen gazeteler ilk gün bu olaydan okuyucularına bahsederlerken çeşitli hatalar yapmışlardır. Dönemin gazeteleri incelendiğinde herhangi bir adli vaka haberleştirilirken hatalı bilgiler verilmesi hadisesinin çok sık rastlandığını görmekteyiz. Failler, mağdurlar ve mekanlar konusunda gazetelerde özellikle ilk haber yapıldığında gerçekle bağdaşmayan bilgilerin verildiğini, ikinci ve daha sonraki günlerde olaydan tekrar bahsedilmesi halinde ise daha sağlıklı bilgiler aktarıldığı müşahade edilmektedir. Gazetelerin olay yeri muhabirlerinin olmaması veya az olması, olayların sıcaklığı ile elde edilen ne bilgi varsa bunları bir an önce okuyucuya ulaştırma telaşı bu hataların oluşmasında ana etkenlerdir diye düşünmekteyiz. Örneğin *Sabah* gazetesi cinayetten bir gün sonra okuyucularına olayı aktarırken haberinde iki hata birden yapmaktadır. Hatanın ilki haberin giriş kısmında yapılmıştır. Haberin başında “Dün gece saat dörtte uzun boylu siyahi bir Bedevinin omzunda bir bavul ile Nuruosmaniye’den geçmekte bulunduğu zabitanın nazar-ı dikkatini celb ettiğinden merkûm çevrilip bavul muayene olundukta” şeklinde bir ifade geçmektedir ki burada kastedilen Bedevi, Medineli Mehmet’dir. Fakat gerçekte bavul İhsan’ın yanındadır ve Mehmet sırtında bir bavul ile yakalanmamıştır. Haberde göze çarpan ikinci hata katil olarak talebe-i ulûmdan İzzet adında birinin isminin geçmesidir.³³ Hâlbuki daha sonra yapılan haberde İzzet’in olayla bir ilgisi olmadığı ve serbest bırakıldığı bilgisi verilmiştir. *İkdam* gazetesi de sütunlarında olayı haberleştirirken birkaç hatalı bilgi vermektedir. Gazete haberinde “Hasanpaşa Karakolhanesi karşısında bir odada sakin Medineli Mehmet’le Çemberlitaşı’nda Vezirhanı’nda sakin talebeden Medineli Taha dün gece ellerinde büyücek bir bavul ile Çemberlitaşı’ndan geçerlerken polis memurları bavulda kan lekeleri görerek merkumları derdest etmişlerdir”³⁴ bilgisini paylaşmaktadır. Görüleceği üzere haberde Taha’nın Medineli olduğu yazılmakta ve ayrıca polis tarafından o anda yakalandıkları ifade edilmektedir. Biliyoruz ki Medineli Mehmet o an yakalanıp karakola götürülürken Taha ise daha sonra derdest edilmiştir.

Haberlerde Mehmet’in ve Taha’nın nereli olduğu ile ilgili bir karışıklığın olduğu göze çarpmaktadır. *İkdam*’ın 12 Ekim tarihli nüshasında üç yerde Mehmet’in Sudanlı olduğu yazılırken yine aynı haberde Mehmet verdiği ifade de Medineli olduğunu, bavulu ortadan kaldırması için kendisine Medineli Taha’nın verdiğini beyan etmektedir. Mehmet ya Taha’nın Bağdatlı olduğunu bilmiyor ve onu Medineli sanıyor ya da bilerek yanlış bir bilgi veriyordu.³⁵ Bu karışıklık gazete haberlerinde bir müddet daha devam etmiştir. Örneğin *İkdam* gazetesi cinayetle ilgili son bilgileri verdiği 13 Ekim tarihinde “Hindiye Nahiyesi müdürü Ahmet Hamdi Efendiyi bir suret-i vahşiyane katlederek naaşını bavul içinde kaçırmak isteyen Medineli Taha ile Sudanlı Bedevi Mehmet’in isticvabatına devam edilmektedir” diyerek hâlâ Taha ile Mehmet’in nereli olduklarını hatalı vermektedir.³⁶

Maktûl Hamdi Efendi’nin Kesilen Bacakları Nerede Bulundu?

Medineli Mehmet’in İhsan’a taşıttığı bavul yakalanmalarının ardından karakolda açılmış ve bavula sığması için diz kapaklarından altı kesilen ceset bulunmuştur. Peki maktûl Ahmet Hamdi Efendi’nin bacakları nerededir? *İkdam* gazetesi cesedin kayıp parçasıyla ilgili ilk gün yayınladığı haberinde; “cesedin yarı belinden aşağısı bulunmamıştır: katlin sebebi henüz meçhuldür. Zabıtaca tahkik olunur”³⁷ ifadelerine yer vermektedir. Polis tarafından soruşturma derinleştirilip katiller cinayet hakkında daha fazla malumat vermeye başlayınca Ahmet Hamdi Efendi’nin kayıp olan bacakları çok geçmeden bulunmuştur. Mehmet ve Taha muhtemelen Ahmet Hamdi Efendi’nin cesedinden kurtulmak için önce daha küçük parça olan kesik bacakları Vezirhanı’ndan uzaklaştırmak istemişlerdir. Bunun için de Mahmutpaşa’da bulunan Asya Otel’inde bir oda tutarak maktûlün bacaklarını buraya nakletmişlerdir. *İkdam* gazetesi okuyucularına bu durumu şu ifadelerle aktarmaktadır: “Evvelki gece maktûlün bacakları dahi Mahmut Paşa civarında (Asya) otelinde bir odada bulunmuştur. Katil Taha fiil-i katlden bir gün evvel mezkûr otele giderek boş bir odaya taşınacağını beyan ile yevmiye yedi kuruşa mezkûr odayı isticar etmiş ve otelciye hitaben: (şimdi eşyalarımı yollayacağım) diyerek gitmiş ve birkaç defa otele

³² “Cinayet Tahkikatından”, *İkdam*, (29 Eylül 1324), 4.

³³ “Hûn-rizâne Bir Cinayet”, *Sabah*, (28 Eylül 1324), 4.

³⁴ “Cinayet”, *İkdam*, (28 Eylül 1324), 4.

³⁵ “Cinayet Tahkikatından”, *İkdam*, (29 Eylül 1324), 4.

³⁶ “Cinayet Tahkikatından”, *İkdam*, (30 Eylül 1324), 4.

³⁷ “Cinayet”, *İkdam*, (28 Eylül 1324), 4.

gelip otelciye “eşyalarım geldi mi? Gelecekti şimdi gönderiyorum” diyerek izhâr-ı telaş ve gece katilin uzun boylu refiki Bedevi Mehmet bavulun içinde maktûlün ayaklarını götürüp odaya bıraktığı gibi maktûlün ceket ve yeleşiyile bazı eşyasını dahi mezkûr odaya nakil ile gece geleceklerini otelciye söylemiş ve yazdığımız vechile maktûlün baş tarafını götürmekte iken yakayı ele vermiştir.”³⁸ Haberdan Taha’nın cinayetten bir gün önce Asya Otelindeki odayı tuttuğunu anlıyoruz. Asya Oteli müsteciri Kerdpe de Taha’nın vaka günü bir oda kiraladığını ifadesinde beyan etmektedir.³⁹ Bu durumda iki olasılık akla gelmektedir. *Sabah*’ın haberini dikkate alacak olursak ilk olasılık odanın bir gün önceden tutulmasından hareketle katillerin bu cinayeti önceden tasarlayarak işlemiş olduklarıdır. İkinci olasılık Kerdpe’nin ifadesine göre eğer odayı cinayeti işledikleri gün tuttularsa cinayetten hemen sonra hızlı bir şekilde cesedi nakletmek için bu odayı tuttukları anlamına gelir ki o zaman olayın tasarlayarak gerçekleşmiş olabileceği gibi spontane bir şekilde gerçekleşmiş olabileceği de düşünülebilir. *İkdam* cinayeti haberleştirdiği son gün okuyucularına Ahmet Hamdi Efendi’nin bacaklarının bulunmasını şu şekilde haber vermektedir: “Katiller Mahmutpaşa civarında Asya otelinde bir oda isticar ederek oraya bir miktar eşya nakletmişlerdir. Dün zabıta memurları mezkûr otele giderek odabaşının malumatına müracaat etmişlerdir. Odabaşı, Mehmet ile Taha’nın gündelik yedi kuruşa olmak üzere bir oda tuttuklarını ve bir bavul ile bazı eşya getirdiklerini söylemiştir. Bavul ve eşya muayene olunduktan derununda maktûlün bir kısım eşyasıyla bacakları bulunmuştur. Malum olduğu üzere katiller Ahmet Hamdi Efendiyi katlettikten sonra diz kapaklarından biçarenin bacaklarını kesmişler idi. Eşya ve maktua bacaklar katillere irae olunarak bunlardan Taha handaki odaya eşya nakletmediğini söylemiş. Mehmet dahi o eşyanın Taha tarafından kendisine verilerek naklettirildiğini ifade eylemiştir.”⁴⁰

Ahmet Hamid Efendi’nin cenazesi birçok ahabı hazır olduğu halde hapisane-i umumiden kaldırılarak Edirnekapısı haricine defnolunmuştur.⁴¹

Katillerin Sorgulanması ve Şahitlerin İfadeleri

Bu noktada katillerin kimler olduğunun, sorgularında neler söylediklerinin ve şahitlerin ifadelerinin olayın aydınlatılmasında nasıl bir etkisi olduğunun üzerinde durmakta fayda var. Cinayetin birinci dereceden sorumlusu olarak görünen Taha bin Hacı Hamadi, on dokuz yaşında ve Bağdatlıdır. Belgede kısa boylu, esmer benizli, siyah ve az sakallı ve siyah bıyıklı olduğu ve sol yanağında çiban nişanesi bulunduğu belirtilmektedir.⁴² *İkdam* 28 ve 30 Eylül tarihli haberlerinde Taha’nın talebe olduğunu yazarken⁴³ *Sabah* bu konuda bilgi vermemektedir. Cinayetin ikinci derecede şüphelisi olan Mehmet ise belgede “uzun boylu, kıvrıkcık saçlı, basık burunlu, müdevver alınlı ve siyah bıyıklı Medineli yirmi beş yaşında Zenci Mehmet bin Said”⁴⁴ şeklinde geçmektedir. Gazetelerde kullanılan *Bedevi* ifadesi belgenin tamamında *Zenci* şeklinde yer almaktadır. Mehmet’in ne iş yaptığını dair bir bilgiye rastlanılmamıştır. Olayda ismi geçen İhsan civardakiler tarafından meczup olarak bilinen ve kendi ifadesiyle yatacak yeri olmadığı için ötede beride kalan 15 yaşında bir çocuktur. Anlaşıldığı kadarıyla Mehmet ve Taha, İhsan’ı bavulun nakli için kullanmak istemişlerdir. İhsan ifadesinde hiçbir şeyden malumatı olmadığını söylemiştir ki gerçekten de olayla doğrudan bir bağlantısı bulunmamaktadır.

Cinayet vakalarının birçoğunda katil ya da katiller olayı kendilerinin gerçekleştirmediklerini iddia ederler. Ele aldığımız bu cinayet vakasında da hem Mehmet hem de Taha önce cesetten ve işlenen cinayetten haberleri yokmuş gibi davranmışlar ardından kanıtların öne sürülmesi üzerine ise suçu birbirlerinin üzerine atmışlardır. Taha kiraathanede tavla oynarken yakalandıktan hemen sonra verdiği ifadede cinayeti işlediğini inkâr edip gündüz meczup İhsan ile Bedevi Mehmet’in birlikte odaya geldiklerini ve kendisinin o sırada odadan çıktığını ve tam o anda odada bir gürültü duyduğunu söylemiştir. Önce cinayetten haberinin olmadığını söylerken odadan çıktıktan sonra bir gürültü işittiğini ve odaya döndüğünde bir cinayet işlenmiş olduğunu gördüğünü söyleyerek çelişkili ifadeler vermiş ve görüldüğü üzere suçu Mehmet’e ve İhsan’a yüklemiştir. Hatta Taha Efendi, Zenci Mehmet ile İhsan’ın oda refiki maktûl Ahmet Hamdi Efendi’yi katil ve itlâf ettiklerini görmüş ise de korkusundan kimseye

³⁸ “Maktûl Hamdi Efendinin Bakıyye-i İzâmı”, *Sabah*, (30 Eylül 1324), 4.

³⁹ *BOA., İAZN*, 87/10, 10 Receb 1327 [3 Ağustos 1909].

⁴⁰ “Cinayet Tahkikatından”, *İkdam*, (30 Eylül 1324), 4.

⁴¹ “Cinayet Tahkikatından”, *İkdam*, (29 Eylül 1324), 4.

⁴² *BOA., İAZN*, 87/10, 10 Receb 1327 [3 Ağustos 1909].

⁴³ “Cinayet”, *İkdam*, (28 Eylül 1324), 4; “Cinayet Tahkikatından”, *İkdam*, (30 Eylül 1324), 4.

⁴⁴ *BOA., İAZN*, 87/10, 10 Receb 1327 [3 Ağustos 1909].

söylemediğini beyan etmiştir.⁴⁵ Bedevi Mehmet ise cinayetle alakası olmadığını ve “hanın karşısında kahvede oturmakta iken Taha’nın kendisini çağırıp bavulu arkasına verip ahir bir mahalle nakletmek üzere kendisine bir lira verdiğini” ifade eylemiştir.⁴⁶

Zanlıları savunan dava vekilleri de müvekkillerinin cinayetle bağları olmadığı iddiasıyla beraat talebinde bulunmuşlar ancak katillerin cinyeti işlediklerini kabul etmeleri, eldeki deliller ve şahitlerin ifadelerine binaen talepleri reddedilmiştir. Katillerin suçu işlediklerine dair itirafta bulduklarına dair Mülazım Ahmet Ağa’nın ve Komiser Hüseyin ile Bağdatlı Mehmet Efendiler’in ifadeleri önemlidir ancak her iki söylem arasında bir çelişkinin olduğunu söylemek de gerekmektedir. Şöyle ki Mülazım Ahmet Ağa yaptığı şahitlikte Taha’nın Karakolhanede sorgusunda cinyeti ben yaptım diye ikrarda bulunduğunu ve Taha’nın üzerinde ve sarığında eser-i dem gördüğü tutanağa yazılırken, Komiser Hüseyin ile Bağdatlı Mehmet Efendiler ise “Taha’nın Karakolhanede Zenci Mehmet’in Ahmet Hamdi Efendi’yi demir ile itlaf ettikten sonra belinden aldığı kemeri kendisine verdiğini ve paralarla kemerin maktûlün olduğunu ikrar eylediğini” söylemektedirler. Taha nasıl olur da önce cinyeti kendi işlediğini, ardından da Mehmet’in işlediğini söylemiş olabilir? Bu durum gösteriyor ki cinyeti tam olarak kim işlediği bilinmese de her iki ismin iştirak halinde fiili gerçekleştirdiklerine karar verilmiştir.

Polis cinayet hakkında olayın şahitlerinin ifadelerine de başvurmuştur. Vezirhanı Bekçisi İsmail olay günü Zenci Mehmet’in saat on buçuk sıralarında elinde bir bavul olduğu halde hana gelerek maktûlün odası tarafına gittiğini ve üç saat önce de mezkûr odaya doğru gidip geldiğini ve olay günü sabahleyin Zenci Mehmet’i handa ve sonrasında maktûl ile merkûmanı odada gördüğünü ve en önemlisi de Zenci Mehmet’in üzerinden çıkan altın halkayı önceden Ahmet Hamdi Efendi’nin elinde gördüğünü söylemiştir. Odabaşı Mustafa Efendi de Zenci Mehmet’in o gün birkaç defa hana gelip gittiğini ve akşamı dahi omzunda büyük bir bavul ile çıkıp gittiğini gördüğünü söylemiştir. Bekçi İsmail ve Odabaşı Mustafa’nın ifadelerini diğer şahitler Ali Vasfi Bey, Bursalı Gavril, Hacı Mehmet Efendi ve Jandarma Ahmet Ağa’nın da teyit ettiği görülmektedir.⁴⁷

Polislerin elinde cinayetin faillerinin Taha ve Mehmet olduğunu kanıtlayacak kanıtlar da bulunmaktadır. Öncelikle Taha’nın -Taha’ya göre ise Mehmet’in- karyolada oturan Ahmet Hamdi Efendi’yi öldürdüğü demir havan ve bacaklarını kestikleri kanlı bıçak Asya Otelinde kiraladıkları oda da ele geçirilmiştir. *İkdam* gazetesi “Taha’nın odasında kanlı bir bıçakla birtakım fotoğraflar ve kanlı eşya zuhur eylemiştir”⁴⁸ derken demir havandan hiç bahsetmemektedir. Ayrıca Vezirhanı’nda cinayetin gerçekleştiği odada polisin olay yeri incelemesinde Ahmet Hamdi Efendi’nin karyolasında kan lekelerinin bulunması, yine aynı şekilde yerlerde bulunan kan lekeleri ve katillerin kanın aşağı kata sızmasını engellemek için kullandıkları sünger ve su dolu kovaya rastlanması çok güçlü kanıtlardır.

Gazeteler Taha ile Mehmet’in cinyeti ne sebeple işledikleri hakkında çok açık ifadeler kullanmamaktadırlar. Fakat yargılanma sonucunda ortaya çıkan deliller katillerin maktûl Ahmet Hamdi Efendi’yi akçe, yüzük ve sair değerli eşyalarını çalmak için öldürdükleri sonucuna ulaşılmıştır. Zira yapılan üst aramasında Zenci Mehmet’de maktûle ait tütün tabakası ve altın halka yüzük ve doksan kuruş ve bir örme kese; Taha Efendi’de dahi maktûlün mürur tezkereleriyle elli liralık senedi ve numro pusulaları ve bir defter ve atmış lirayı havi bir kese ve beş Osmanlı lirası yer alan çanta bulunmuştur. Bunların dışında Zenci Mehmet’in üzerinden çıkan anahtarla Asya Oteline (veya başka bir yere) götürmek istediği çanta açıldığında dizlerinden kesilmiş olarak Ahmet Hamdi Efendi’nin cesedi bulunmuştur ki cesedin taşındığı bavulun anahtarının Mehmet’in cebinden çıkması cinyeti kimin işlediği ile ilgili soru işaretlerini tamamen yok edecek bir gelişmedir.⁴⁹

Polis komiseri Mehmet Fuat Efendi’nin dikkati sayesinde açığa çıkartılan bu cinayet olayında genel manada polisin iyi bir iş çıkarttığı söylenebilir. Fuat Efendi’nin bavulu taşıyan İhsan’a hemen müdahale etmeyip, ona bavulu veren Zenci Mehmet’i beklemesi ve suçüstü yakalaması, ardından hem Vezirhanı’nda hem de Asya Otelinde olay yeri incelemesinin gerçekleştirilmesi, Taha’nın yakalanması, görgü tanıklarının dinlenmesi ve sorgulama aşamasındaki gelişmeler, cesede otopsi yapılması bu manada bir cinayet davasında yapılabilecek pek çok şeyin yapıldığını göstermektedir. Ergut’un “polislin kuruluş amacının suçları engellemekten çok devletin ve “kamu”nun düzenini idame ettirmek olduğunun

⁴⁵ BOA., İAZN, 87/10, 10 Receb 1327 [3 Ağustos 1909].

⁴⁶ “Cinayet-i Fecii Tafsilatı”, *Sabah*, (29 Eylül 1324), 4.

⁴⁷ BOA., İAZN, 87/10, 10 Receb 1327 [3 Ağustos 1909].

⁴⁸ “Cinayet”, *İkdam*, (28 Eylül 1324), 4.

⁴⁹ BOA., İAZN, 87/10, 10 Receb 1327 [3 Ağustos 1909].

en belirgin kanıtlarından biri de adi cinayetlere gösterilen kayıtsızlıktır. Cinayetleri çözmeye polisin ne gücünün ne de niyetinin olduğu görülüyor”⁵⁰ öngörüsünün en azından bu vaka özelinde geçerli olmadığını söyleyebiliriz.

Katillerin İdamı

Tanzimat’tan sonra çıkartılan ceza kanunlarında idam cezası ile sonuçlanacak suçlar açık bir şekilde belirtilmiştir. “1858 tarihli Osmanlı Ceza Kanunu, adam öldürme suçlarını temel olarak taammüden öldürme, gayri taammüden öldürme ve hataen öldürme olarak üçe ayırmakta ve taammüdü “bir kimse katl fiilini ikaandan (yapma) mukaddem (önce) zihninde tasavvur ve tasamim (tasarlama, kesin olarak niyetlenme) itmiş bulunmasıdır” şeklinde tanımlamaktadır. Kanun, taammüden adam öldürenlere idam cezası öngörmektedir.⁵¹ Taammüden kelimesinden kasıt “bilerek ve isteyerek öldürmektir. Bu katlin ölçüsü, katilin maktûlü, bıçak, tabanca gibi⁵² âlet-i carihadan biriyle kasten öldürmesidir.”⁵³

Yapılan sorgulamalardan ve şahitlerin ifadelerinden hareketle Dersaadet Cinayet Mahkemesi 4 Şubat 1909’da kararını Adliye ve Mezahib Mahkem-i Temyiz Ceza Dairesine göndermiştir. Temyiz Mahkemesi ise “taammüden adam öldürmekle” yargıladığı Taha ve Mehmed’in bu işi tasavvur ederek işledikleri görüldüğü için yürürlükte olan 1858 tarihli ceza kanununun “*Bir kimse min gayr-ı ta’ammüd bir şahşı itlâf etmiş ise on beş sene müddetle kürege vaz’ olunur. Faqat işbu telef-i nefis kazıyyesi âher bir cinâyeti icrâ eder iken yâ kable’l-icrâ veyâ ba’de’l-icrâ veyâhüd bir cünhayı berây-ı icrâ vukû’ bulmuş ise itlâf-ı nefis eden şahş kânûnen i’dâm cezâsıyla mücâzât olunur*”⁵⁴ hükmünü içeren 174. maddesine göre cezalandırılmaları istenmiştir. Görüldüğü gibi 174. madde bir kimseyi taammüden öldürmeyenlere on beş sene kürek cezası öngörürken taammüden öldürenlere idam cezasını öngörmektedir. Temyiz Mahkemesi Taha ve Mehmet’in işledikleri cinayetin bu maddeye uygun olduğunu ve kanuna da muvafık olduğundan onaylanmasına ve yüz kuruş temyiz ilamının alınmasına hükmetmiştir.⁵⁵ Mahkeme-i Temyiz Ceza Kanunname-i Hümayunun 16. maddesinde ölüm cezasının kanunda belirlenen ağır suçları işleyenler için geçerli olduğu; bu cezaya çarptırılan suçlunun, suçunun ispatını ve verilen hükmü içeren ve yüce tuğrayı taşıyan emir cezanın infaz edileceği meydana (meydan-ı siyaset) okunmadan infaz edilmeyeceği⁵⁶ hükmü uyarınca Adliye Nezaretine 22 Temmuz 1909’da yazı yazmış, dönemin Adliye ve Mezahib Nazırı Necmeddin Molla imzasıyla yazı 26 Temmuz 1909’da Sadarete gönderilmiştir. Sadrazam Hüseyin Hilmi Paşa tarafından bu yazıya binaen idam cezasının onaylanması için 2 Ağustos 1909’da Padişaha yazı yazılmış ve 3 Ağustos’ta padişah tarafından “mucibince icra oluna” denilerek idam cezası onaylanmıştır.⁵⁷

İlginçtir ki *Tanin* gazetesi cinayetin gerçekleştiği gün ve sonrasında sütunlarında cinayet ile ilgili hiçbir habere yer vermemiştir. Gazetenin bu derecede vahşiyane bir cinayetten hangi sebeple bahsetmemiş olduğunu anlamak mümkün değildir. Ancak 11 Kanunuevvel 1324 (24 Aralık 1908) tarihli *Tanin*’de Taha ve Zenci Mehmet’in idamlarına dair şöyle bir habere rastlanmaktadır: “Sene-yi haliye Eylülün yirmi yedinci günü akçe ve eşyasını sirkat kasdıyla Bağdatlı Ahmed Hamdi Efendiyi katl ile bir bavul derununda cesedini naklederlerken Çemberlitaş’da yakalanan Bağdalı Taha ve şerik-i cürmü Zenci Mehmedin dün cinayet mahkemesinde icra kılınan muhakemelerinde her ikisinin de katli mezkuru irtikab eyledikleri sabit olmağla idamlarına karar verilmiştir.”⁵⁸ Yine *Tanin* gazetesi Taha ve Mehmet’in idam kararının padişaha ulaşmasını “Çemberlitaş’da kain Vezirhanında mukîm nahiyemüdüri-i mazullarından Bağdadlı Ahmed Hamdi Efendiyi bi-l-iştirâk katl ve itlâf eyledikleri sabit olan Taha bin Hacı Hamadi ve Zenci Mehmed bin Said’in Ceza Kanunname-i Hümayûnu’nun 174.

⁵⁰ Ergüt, *Modern Devlet ve Polis*, 124.

⁵¹ İbrahim Yılmaz, “Osmanlı Son Döneminde Adam Öldürme Suçu ve Soruşturma Usulleri”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 22, no. 2, (2020): 741.

⁵² Ekrem Buğra Ekinci, *Osmanlı Hukuku Adalet ve Mülk*, (İstanbul: Arı Sanat Yayınları, 2008) 356-357.

⁵³ *Türk Hukuk Lügati*, (Ankara: Başbakanlık Basımevi, 1991) 193.

⁵⁴ Senem Öner, “Çeviri Yoluyla Kanun Yapmak: 1858 Tarihli Osmanlı Ceza Kanunu’nun 1810 Tarihli Fransız Ceza Kanunundan Çevrilmesi”, (doktora tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, 2013) 47-48.

⁵⁵ *BOA*, *İAZN*, 87/10, 10 Receb 1327 [3 Ağustos 1909].

⁵⁶ Ceza Kanunname-i Hümayunun 16. Maddesi şu şekildedir: “Bu cezâyâ müstahak olacak cânîniñ cinâyetiniñ sübütunu ve hükmünü hâvî bälâsi tuğrâ-yı ğarrâ ile muvaşşah olarak şâdir olan emr-i ‘âlî evvel emrde meydân-ı siyasetde ‘alenen kırâ’at olunmadıkça ol cânî katl olunmaz.” Öner, *Çeviri Yoluyla Kanun Yapmak*, 41-42.

⁵⁷ *BOA*, *İAZN*, 87/10, 10 Receb 1327 [3 Ağustos 1909].

⁵⁸ “İdam”, *Tanin*, (11 Kanunuevvel 1324), 4.

Maddesinin fıkra-yı ahiresine tevfikeyen idamlarına dair Dersaadet Cinayet Mahkemesinden sadır olan karar irâde-i seniyyeye iktirân eylemiştir”⁵⁹ diyerek okuyucularına duyurmuştur.

Sonuç

Uzun süren mücadelelerden sonra 23 Temmuz 1908’de Rumeli’de başlattıkları isyan hareketi ile Sultan Abdülhamid’e Meşrutiyeti yeniden ilan ettirmeye muvaffak olan İttihat ve Terakki Cemiyeti ani gelişen bu olayın sonuçlarının neler olacağı ve yeni dönemin nasıl şekilleneceği konusunda hazırlıklı değildi. Jöntürklerin gerçekleştirmeye çalıştıkları “İttihâd-ı Ânasır” politikasını miras alarak tüm müslim ve gayrimüslim unsurları ortak bir Osmanlı kimliği altında birleştirerek imparatorluğu yıkılmaktan kurtarmak isteyen İttihatçılar için II. Meşrutiyet’in ilanından sonraki zaman dilimi oldukça önemliydi. 1908 Jöntürk İhtilali’nin başarılı olup olmayacağı, azınlıkların ayrılıkçı hareketlerinin sona erip ermeyeceği önemli bir soru işaretiydi. Meşrutiyetin ilanı tüm Osmanlı coğrafyasında büyük bir sevinç dalgası oluşturmuştu. Senelerdir özellikle Makedonya bölgesinde birbirleri ile kıyasıya mücadele eden ve birbirini düşman olarak gören Bulgar, Rum, Ulah, Arnavut çeteciler silahlarını bırakarak şehirlere inmişler ve büyük sevgi gösterileriyle karşılanmışlardır. Semavi dinlere mensup din adamları sokaklarda kolkola gösteriler düzenlemişler ve şehirlerde “hürriyet, uhuvvet, adalet, müsavât” nidaları yankılanmıştır. Bu ortamı sağlayan güç olan İttihat ve Terakki Cemiyeti büyük bir prestij kazanmış ve geleceğe yönelik olumlu bir hava esmeye başlamıştır.

Fakat İttihat ve Terakki Cemiyeti mensuplarının devlet tecrübelerinin olmayışı, bürokratik kadroları kontrol edememesi, iç ve dış politikada yaşanan gelişmeler hayallerin kısa bir süre içerisinde suya düşmesine neden oldu. İmparatorluğun en kozmopolit kenti olan, ticaret ve kültürün, dini cemaatlerin ve dini yapıların en yoğun olduğu başkent İstanbul bir yandan sevinç gösterileriyle çalkalanırken bir yandan da uzun zamandır devam eden grevlerle karşı karşıya kalmıştır. Meşrutiyetin ilanından yaklaşık üç ay kadar sonra Ekim 1908’de ise bu defa daha büyük bir kriz ve kaos dönemine girilmiştir. Bulgaristan Krallığı’nın bağımsızlığını ilan etmesi, Avusturya’nın Bosna’yı ilhakı ve Girit’in Yunanistan’a bağlanma kararı oluşan sevinci ve ümidi bir anda tersine çevirmiştir. Bu toprak kayıplarına karşı elinden hiçbir şey gelmeyen hükümet sadece bu ülkelerin mallarına karşı boykotaj kararı almış ve kitlesel protesto gösterileri düzenlemiştir. Bu olayların manevi hislerin daha yoğun yaşandığı Ramazan ayında gerçekleşmesi toplumun verdiği tepkinin daha yoğun hissedilmesine neden olmuştur. Meşrutiyet rejimine karşı aynı günlerde gerçekleşen Kör Ali ve Karagöz Hadiseleri de zaten moral olarak ciddi bir çöküntü yaşayan şehrin üzerine daha büyük bir baskı oluşturmuştur. Denilebilir ki İstanbul ve Osmanlı Devleti meşrutiyetin ilanından üç ay sonra çok ciddi ve ağır bir faturayla karşı karşıya kalmıştır.

İstanbul’un sevinç, kaos ve gösterilerle geçirdiği bu günlerde meydana gelen bir cinayet olayı da etkileri açısından önemli sonuçlar barındırmaktadır. Bir mikro tarih vakası olarak o günleri genel havası içerisinde değerlendirmeye çalıştığımız bu cinayet olayının gerçekleştiği zaman, gerçekleşme yöntemi ve sonuçları onu diğer örnek olaylardan ayırmaktadır. Bir cinayeti benzerlerinden ayıran çeşitli özellikler vardır. Olayın gerçekleşme zamanı ve cinayetin işlenme yöntemi toplumun olaya verdiği reaksiyonun şiddetini de belirlemektedir. Bu konuda pek çok örnek verilebilir ama yakın tarihte yaşanan iki cinayetin toplumda oluşturduğu etki, 1908 yılında Taha ve Mehmed’in işledikleri cinayete verilen benzer tepkiyi göstermesi açısından önemlidir. 15 Haziran 1972 yılında Boğaziçi Üniversitesi öğrencisi Banu Ergüder’in yanında taşıdığı sandıkta cesedi bulunan Adil Ovalıoğlu ile 3 Mart 2009 tarihinde kafası testere ile kesildikten sonra cesedi bir bavul içerisinde Etiler’de çöp konteynırına atılan 18 yaşındaki Münnevver Karabulut’un cinayetleri uzun süre ülkenin en önemli gündem maddeleri olmuştur. Ahmet Hamdi Bey, Adil Ovalıoğlu ve Münnevver Karabulut cinayetlerini diğer cinayetlerden ayıran en önemli özellik vahşi bir hisle ve taammüden işlenmiş olmaları, maktûllerin öldürüldükten sonra vücut bütünlüklerinin bozulması ve katillerin yakalanma şekilleri olmuştur.

10 Ekim 1908’de Medineli Taha ile Zenci Mehmed’in parasını ve eşyalarını çalmak için Taha’nın oda arkadaşı olan ve Vezirhanı’nda kalan Ahmet Hamdi Efendi’yi kafasına demir bir havan ile vurarak öldürmeleri ve cesedi ortadan kaldırmak için diz kapaklarından keserek bir bavul içerisinde ortadan kaldırmaya çalışmaları polis komiseri Mehmet Fuat Efendi’nin dikkati sayesinde ortaya çıkartılmış ve katiller kısa sürede yakalanmışlardır. Bu çalışma Meşrutiyet’in ilk üç ayında İstanbul’da yaşanan sevinç, kaos, grevler, boykotaj mitingleri ve gösterilerin oluşturduğu hava içerisinde yaşanan bir cinayeti konu edinmiştir ki çalışmanın en önemli sonuçlarından bir tanesi olayların gerçekleştiği zamandaki koşulların

⁵⁹ “İdam”, *Tanin*, (22 Temmuz 1325), 4.

ve ruh halinin olaylara verilen tepkileri de belirlemesidir. İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin ilan ettiği genel affın 1908 Temmuz'undan itibaren sokaklardaki asayiş ve güvenliği ciddi manada tehdit ettiği malumdur. Kolluk kuvvetlerinin asayiş temin etmede güçlük çektikleri bilinmekle birlikte bavul cinayeti özelinde polisin oldukça başarılı bir soruşturma yürüterek adli süreci başlatması ve cinayet vakasının ortaya çıkarılmasından nihai cezanın verilmesine kadar sürecin tüm aşamaları ortaya koyulmuş ve görülmüştür ki ihtilal gibi olağanüstü bir dönemde dahi Osmanlı Devleti'nde hukuki süreç doğal akışında devam etmiştir.

KAYNAKÇA

1- Arşiv Kaynakları

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA), İrade, Adliye ve Mezahib (İ.AZN).

2- Süreli Yayınlar

“Cinayet”, *İkdam*, 28 Eylül 1324.

“Cinayet Tahkikatından”, *İkdam*, 29 Eylül 1324.

“Cinayet Tahkikatından”, *İkdam*, 30 Eylül 1324.

“Hûn-rîzâne Bir Cinayet”, *Sabah*, 28 Eylül 1324.

“Cinayet-i Fecii Tafsilatı”, *Sabah*, 29 Eylül 1324.

“Maktûl Hamdi Efendinin Bakıyye-i İzâmı”, *Sabah*, 30 Eylül 1324.

“İdam”, *Tanin*, 11 Kanunuevvel 1324.

“İdam”, *Tanin*, 22 Temmuz 1325.

3- Araştırma Eserler

Ahmad, Feroz. *İttihat ve Terakki 1908-1914*. İstanbul: Kaynak Yayınları, 2004.

Akşin, Sina. *Jön Türkler ve İttihat Terakki*. İstanbul: Gerçek Yayınları, 1980.

Ali Cevat Bey'in Fezlekesi. *İkinci Meşrutiyetin İlanı ve Otuzbir Mart Hâdisesi*. (Haz. Faik Reşit Unat), Ankara: TTK Yayınları, 1960.

Alkan, Necmettin. “1908 İhtilali İstanbul’unda Bir Asayiş Olayı: Alman Tüccar ve Ailesinin Başına Gelenler”, *Osmanlı’dan Günümüze Eşkışyalık ve Terör*, (Ed. Osman Köse), Samsun: Samsun İlkadım Belediyesi Kültür Müdürlüğü Yayınları, 2009, 219-226.

Alkan, Necmettin. “Avrupalılara Göre 19. Yüzyılın İlk Yarısında Ramazan ve İstanbul’da Ramazan Günleri”, *Uluslararası Osmanlı Medeniyetinde Şehir Sempozyumu Bildirileri*, Ankara: Çorum Belediyesi Kültür Yayınları, 2012, 229-236.

Aslan, Taner. “II. Meşrutiyet Dönemi Genel Af Uygulamaları”, *Gazi Akademik Bakış* 3, no. 5 (2009): 41-60.

Çobanoğlu, Ahmet Vefa. “Köprülü Külliyesi”, TDV İslâm Ansiklopedisi, XXVI, (Ankara 2002), 255-257.

Duman, Doğan. “31 Mart Vak’ası’nın İki Öncü Habercisi: Kör Ali ve Beşiktaş Olayları”, *The Journal of Academic Social Science Studies*, no. 42, (2016): 95-112.

Ekinci, Ekrem Buğra. *Osmanlı Hukuku Adalet ve Mülk*. İstanbul: Arı Sanat Yayınları, 2008.

Ergut, Ferdan. *Modern Devlet ve Polis*. İstanbul: İletişim Yayınları, 2015.

Faroqhi, Suraiya. *Osmanlı Kültürü ve Gündelik Yaşam*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2005.

Felson, Marcus & Clarke, Ronald V. “Opportunity Makes the Thief. Practical theory for crime prevention”, *Policing and Reducing Crime Unit, Police Research Series*, 1998.

- Georgeon, François. “1908 Jöntürk Devrimi Sonrasında İstanbul'da Ortaya Çıkan Birkaç Vaka Üzerine”, *Osmanlı'da Asayiş, Suç ve Ceza 18.-20. Yüzyıllar*, (Der. Noémi Lévy-Alexandre Toumarkine), İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2008, 146-162.
- Georgeon, François. “İmparatorluktan Cumhuriyete İstanbul'da Ramazan”, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Yaşamak*, Der. François Georgeon&Paul Dumont, İstanbul: İletişim Yayınları, 2018, 41-136.
- Gökgür, Pelin-Kaya Altay, İclal. “Tarihi Kentsel Peyzaj Yaklaşımı Çerçevesinde “Vezirhan”ın Korunma Sorunsalı”, *Turkish Studies* 12, no.13 (2017), 281-294.
- Güzel, Şehmus. “Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Toplumsal Değişim ve Kadın”, *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi*, C. 3, İstanbul: İletişim Yayınları, 1985, 858-874.
- Hasegava, Tsuyashi. *Crime and Punishment in The Russian Revolution*. Harvard: The Belknap Press, 2017.
- Hussey, Andrew & Rzhvskyy A. Nikolsko-& Pacurar, I. Sofia. “Crime Spillovers and Hurricane Katrina”, 2011, pp. 1-44. https://www.researchgate.net/publication/229048183_Crime_Spillovers_and_Hurricane_Katrina, son güncelleme 7 Ağustos 2023.
- Iggers, Georg G. *Yirminci Yüzyılda Tarihyazımı*. Tarih Vakfı Yurt Yayınları, çev. Gül Çağalı Güven, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2000.
- Kiş, Gonca. “1908 Aff-ı Umumisinin İstanbul Asayişine Etkileri (İstanbul Gazetelerine Göre)”. Yüksek lisans tezi, Uşak Üniversitesi, 2014.
- Musahipzade Celal. *Eski İstanbul Yaşayışı*. İstanbul: Türkiye Yayınevi, 1946.
- Öner, Senem. “Çeviri Yoluyla Kanun Yapmak: 1858 Tarihli Osmanlı Ceza Kanunu'nun 1810 Tarihli Fransız Ceza Kanunundan Çevrilmesi”. Doktora tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, 2013.
- Türk Hukuk Lûgatı*. Ankara: Başbakanlık Basımevi 1991.
- Türkgeldi, Ali Fuat. *Görüp İştiklerim*. Ankara: TTK Yayınları, 1949.
- Yalçın, Hüseyin Cahit. *Siyasal Anılar*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2000.
- Yılmaz, İbrahim. “Osmanlı Son Döneminde Adam Öldürme Suçu ve Soruşturma Usulleri”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 22, no. 2 (2020): 739-762.

Summary

The historians who gathered around the journal *Annales*, published in 1929 by the French historians Lucien Febvre and Marc Bloch, initiated the mentality of social history and began to write history from a different perspective from the dominant tradition of historiography. The micro-historical narratives of the *Annales* historians emphasised the lives of ordinary people and the place and time of events.

The behaviour of people and societies does not always show similarities in every event. From this point of view, their attitudes and collective responses to similar events may also be different. In the historical process, it can be observed that individuals and societies have developed different response scenarios in extraordinary situations such as war, rebellion, revolution, epidemic, natural disaster and the like. In the Ottoman Empire, the revolutionary movement of the CUP against Abdulhamid on 23 July was successful and the constitution was reinstated. The Muslim/non-Muslim subjects welcomed the new era with great excitement and joy in many cities of the imperial geography, especially in Istanbul. Bulgarian, Greek and Vlach gangs, who had previously raided villages and massacred people in Macedonia, dropped their weapons and returned to the cities, and clerics of different religions celebrated the constitutional regime together. However, the idea of Ottomanism, which the CUP espoused to save the empire from disintegration, and the desire to create an Ottoman supremacist identity soon failed. Developments in domestic and foreign policy in the months following the revolution quickly destroyed the positive expectations of Ottoman society.

The Ottoman Empire entered October with developments that it had not anticipated. On 5 October 1908, while the Bulgarian Kingdom declared its independence, Austria declared that it had annexed Bosnia on the same day. On 6 October, the Cretan Assembly decided to join Greece. These three events caused a great deal of demoralisation and reaction among the Ottoman State administrators and the public. The mass demonstrations of joy that followed the declaration of the Second Constitutional Monarchy gave way to protests against Bulgaria and Austria and the properties of these states. While Istanbul was affected by these developments, on October 7, the anti-Constitutional "Kör Ali" and the "Karagöz Vakası" took place. With the effect of being the month of Ramadan, the reactions of the society to these events were more serious. While Istanbul was in a state of considerable turmoil, news of a brutal murder on October 10 reached the city.

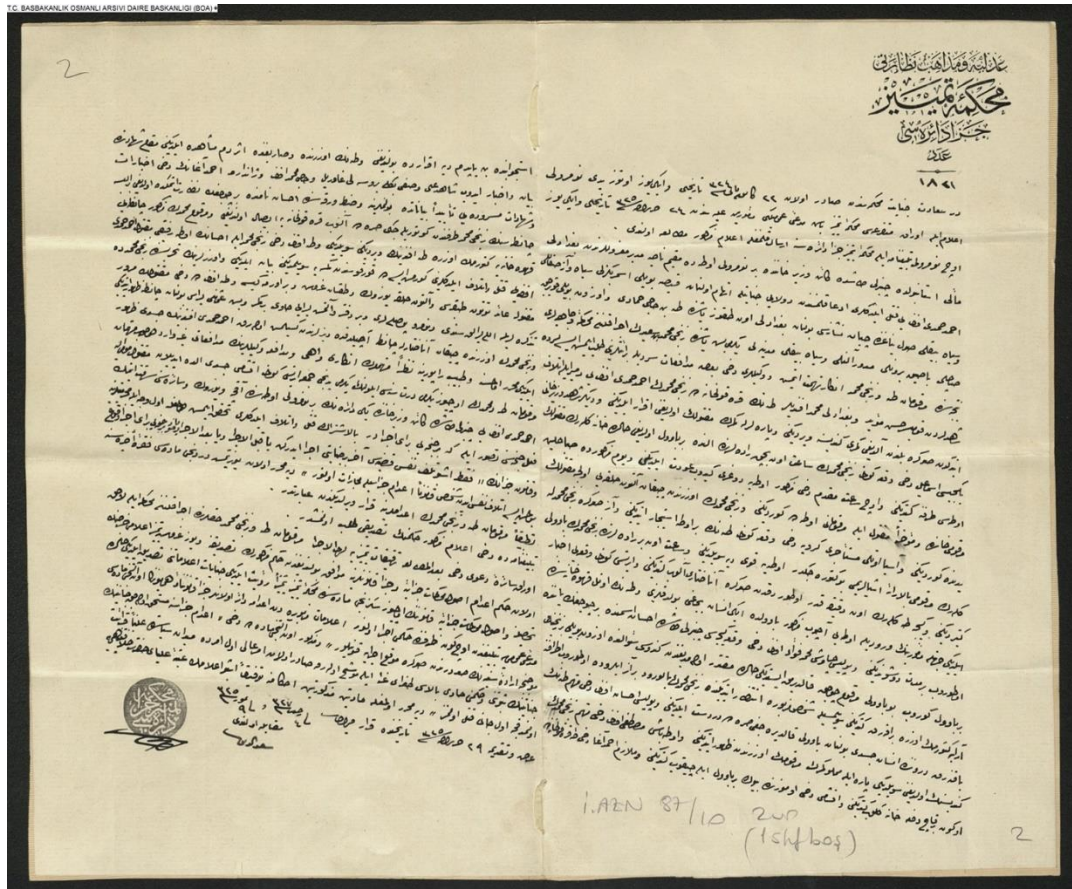
One of the most common scenarios in which the perpetrator(s) of a homicide attempt to obliterate the evidence of the crime is by destroying the body of the victim. This is often achieved by the perpetrators by burying, burning, throwing into the sea or transporting the body to a location distant from the crime scene. Approximately two and a half months after the proclamation of the Second Constitutional Monarchy, a homicide was perpetrated in Istanbul. The dismembered corpse was apprehended by the police while being transported in a suitcase. The victim, a Baghdadi named Ahmet Hamdi, was the Director of the Township. The corpse of Hamdi Bey, who was killed by Taha, was dismembered by Taha and Mehmed and the suitcase containing the body was given to a madman named İhsan, who was staying in the streets, by Mehmed. While Mehmet was departing, İhsan, who was awaiting him with a suitcase in hand, attracted the attention of one of the police chiefs, Fuat Bey, in the vicinity of Çemberlitaş. Fuat Bey, who believed that the suitcase contained stolen goods, discovered a corpse when he examined it, and shortly thereafter, Mehmet, who had come to retrieve the suitcase, was apprehended. This led to the revelation of the murder. Following the arrest of Taha, the perpetrator of the murder, the investigation was intensified, the crime scene was examined, and, as a result of the investigation and trial, it was determined that Taha and Mehmet should be executed. This study examines the first three months of the Constitutional Monarchy, focusing on the demonstrations of joy brought about by constitutionalism, the negative developments in domestic and foreign politics, the general public disorder following the proclamation of the Constitutional Monarchy, and a brutal murder in Istanbul as a case study. It uses newspapers from the period and documents from the Ottoman archives to analyse these phenomena. In the context of the cause, development, investigation process and punishment of the incident, an early example of a similar incident that is frequently reported in the third page news will be discussed, and the incident will be evaluated in terms of Ottoman crime history.

EKLER

Ek-1 Ahmet Hamdi Efendi'nin cinayete kurban gittiği Vezirhanı (2016)

Ek-2: Taha ve Mehmet hakkında Adliye ve Mezahib Nezareti Mahkeme-i Temyiz Ceza Dairesi'nden yazılan tezkere (BOA., İrade, Adliye ve Mezahib (İ.AZN), 87/10, 10 Receb 1327 [3 Ağustos 1909]).

IAZN.00087.00010.002